

Documents per a l'organització i la gestió dels centres

El tractament i l'ús de les llengües al
sistema educatiu. El projecte lingüístic

20/06/2018

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Índex

El tractament i l'ús de les llengües al sistema educatiu. El projecte lingüístic	3
1 Introducció	3
2 El projecte lingüístic	3
2.1 Els usos lingüístics del centre	4
2.2 Les decisions metodològiques i didàctiques del projecte lingüístic	5
2.3 Aspectes organitzatius del projecte lingüístic	5
3 Qüestions específiques sobre el tractament i l'ús de les llengües	6
3.1 La segona llengua estrangera	6
3.2 La participació en programes de mobilitat internacional	7
3.2 Els suports lingüístics complementaris	8
3.3.1 Auxiliars de conversa en llengua estrangera	8
3.3.2 L'atenció lingüística individualitzada en el primer ensenyament	9
3.3.3 L'atenció als alumnes de procedència estrangera	9
10 Normativa d'aplicació (el tractament i l'ús de les llengües al sistema educatiu. El projecte lingüístic)	11

El tractament i l'ús de les llengües al sistema educatiu. El projecte lingüístic

1 Introducció

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació, en el [títol II](#), estableix el règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya i, a l'[article 14](#), determina que els centres públics i els centres privats sostinguts amb fons públics han d'elaborar, com a part del projecte educatiu, un projecte lingüístic que emmarqui el tractament de les llengües al centre.

En el document [El model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya. L'aprenentatge i l'ús de les llengües en un context educatiu multilingüe i multicultural](#) es defineixen les característiques fonamentals del model, s'hi estableixen els objectius i es proposa el sistema d'assoliment i acreditació dels nivells de competència de les llengües; s'aborda l'establiment de les bases estratègiques, metodològiques, didàctiques i organitzatives que es consideren més adequades per a la implantació del model; i es concreta com explicitar el full de ruta que el centre ha de seguir en el projecte lingüístic.

2 El projecte lingüístic

El projecte lingüístic s'ha d'ajustar al que estableixen els articles [10](#), [11](#), [12](#) i [16](#) de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, i l'article 5.1.e del [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.

- El projecte lingüístic ha de recollir els aspectes següents:
- El paper de la llengua catalana, i de l'occità a l'Aran, com a eix vertebrador d'un projecte educatiu plurilingüe.
- El tractament de les llengües, tant les curriculars com les no curriculars, en els espais d'educació formal i no formal del centre.
- Els aspectes d'organització i de gestió que tinguin repercussions lingüístiques.

Tenint en compte els objectius prioritaris del sistema educatiu, pel que fa a les qüestions lingüístiques, els centres han vetllar per tal que:

- a. El català a tot Catalunya, tret de l'Aran, i l'occità, denominat aranès, a l'Aran, com a llengües pròpies, siguin les llengües normalment emprades com a llengües vehiculars i d'aprenentatge del sistema educatiu.
- b. L'alumnat, en finalitzar els ensenyaments obligatoris, tingui un domini ple de les llengües oficials catalana i castellana, a més de l'occitana en el cas de l'Aran.
- c. La documentació que expedeix el centre s'ajusti al que determinen els articles 16.4 i 16.5 de la Llei d'educació.
- d. L'alumnat sigui competent, com a mínim, en una llengua estrangera; tingui l'oportunitat d'aprendre'n una segona, i desenvolupi una competència plurilingüe i intercultural que generi actituds positives i de respecte envers la diversitat

lingüística i cultural.

- e. Sigui efectiva la coordinació entre el professorat de llengua, i entre aquest professorat i el d'altres matèries, amb l'objectiu que l'alumnat desenvolupi la seva competència lingüística de manera integrada i global, a través de totes les àrees i matèries.

En el projecte lingüístic cal explicitar: els usos lingüístics del centre, les decisions metodològiques i didàctiques i els aspectes organitzatius.

2.1 Els usos lingüístics del centre

La legislació educativa estableix que la llengua catalana ha de ser el vehicle d'expressió i comunicació normalment emprat, tant en les activitats internes del centre com en les de projecció externa.

La llengua catalana no és únicament una llengua objecte d'aprenentatge. És la llengua de la institució i, per tant, la llengua d'ús habitual a tots els espais del centre, en la relació amb la comunitat educativa i amb tots els estaments socials en general.

Així, a partir del que estableix la normativa vigent, en el projecte lingüístic s'han d'explicitar les actuacions conduents a garantir el següent:

- Les activitats internes dels centres, tant orals com escrites (reunions, actes, informes i comunicacions); les exposicions dels professors, les activitats d'aprenentatge i d'avaluació, la interacció entre docents i alumnes i les activitats de formació del professorat es duen a terme en llengua catalana, a excepció de les activitats que tinguin com a objectiu explícit promoure el coneixement i l'ús d'altres llengües.
- Les activitats administratives, les comunicacions entre el centre i l'entorn i la documentació que expedeixen els centres es duen a terme normalment en llengua catalana o en aranès a l'Aran, sens perjudici del que determinen els articles [16.4](#) i [16.5](#) de la Llei d'educació.
- En les manifestacions culturals i públiques i en les activitats de projecció externa del centre s'utilitza la llengua catalana com a vehicle normal d'expressió.
- En les actuacions del centre en què intervenen institucions i entitats de l'entorn, s'utilitzi normalment la llengua catalana, amb l'objectiu de garantir-ne la continuïtat i la coherència educativa, tant pel que fa a l'aprenentatge com a l'ús, i amb la finalitat de contribuir a la cohesió social.
- Es trasllada als professionals encarregats de la gestió de les activitats no docents (menjador escolar, activitats extraescolars, etc.) informació sobre els usos lingüístics de l'escola acordats en el projecte lingüístic.
- La retolació dels espais del centre és en llengua catalana, llengua de referència del sistema educatiu. La presència d'altres llengües en l'espai físic del centre (parets, rètols, etc.) es circumscriu a les produccions dels alumnes.

- Els equips docents són conscients de l'ús professional que fan de la llengua i del fet que són un model lingüístic de referència per als alumnes.
- La visibilitat i el reconeixement de les llengües vinculades als orígens familiars de l'alumnat estranger, la promoció del seu aprenentatge i, si escau, l'adaptació de les comunicacions del centre a les llengües familiars, especialment en el període d'acollida d'aquestes famílies al sistema educatiu.

2.2 Les decisions metodològiques i didàctiques del projecte lingüístic

Per implementar de manera satisfactòria una educació plurilingüe i intercultural, cal aplicar uns enfocaments metodològics determinats i dissenyar activitats orientades a ensenyar i aprendre les llengües de manera global.

Així, els objectius, les estratègies i les actuacions que expliciti el projecte lingüístic han d'anar encaminades al següent:

- Generalitzar els enfocaments competencials en l'ensenyament de les llengües, tant en l'oralitat com en la lectura i l'escriptura.
- Dissenyar programacions de nivell, cicle i etapa en què es recullen i distribueixen de manera coherent les competències lingüístiques, els continguts i els criteris d'avaluació continuada, amb l'objectiu de garantir una progressió real i efectiva de l'aprenentatge. Les programacions han d'incloure, a més, les mesures previstes per atendre els diferents ritmes d'aprenentatge dels alumnes.
- Assegurar l'ús intensiu de la llengua catalana com a llengua vehicular d'ensenyament i aprenentatge, tal com estableix l'[article 15](#) de la Llei d'educació i l'aplicació d'estratègies d'immersió lingüística en els centres on el català no és la llengua de la majoria dels alumnes.
- Preveure, si escau, la necessitat d'impartir continguts en llengua castellana, especialment en contextos on el castellà no és la primera llengua de la majoria dels alumnes, per tal de garantir que, en acabar l'ensenyament obligatori, els alumnes assoleixin un mateix nivell de les llengües oficials.
- Determinar, si escau, els continguts que es vehicularan en llengües estrangeres curriculars.
- Preveure espais d'ús i d'aprenentatge de les diferents llengües en contextos reals o virtuals que intensifiquin la producció oral i escrita dels alumnes i potenciïn el treball cooperatiu.
- Explicitar les activitats orientades a reconèixer, visualitzar i promoure les llengües vinculades als orígens familiars de l'alumnat estranger.

2.3 Aspectes organitzatius del projecte lingüístic

Implementar un model lingüístic plurilingüe i integrat implica dissenyar i implementar les

accions següents:

- Organitzar l'ensenyament de les llengües al llarg de les diferents etapes educatives, establint la seqüència i el moment d'incorporació de cadascuna i tenint en compte tant el context sociolingüístic del centre com els resultats en competència lingüística de l'alumnat.
- Per al professorat de llengua, planificar, de manera conjunta, els objectius, continguts i criteris d'avaluació de les diferents llengües, tant des de la perspectiva de curs (programació horitzontal) com de l'etapa (programació vertical).
- Crear les estructures organitzatives que facilitin el treball col·laboratiu del professorat de l'àmbit lingüístic i de matèria, i una gestió eficient dels horaris.
- Facilitar la participació en les activitats del centre a professors que no formen part de la plantilla i que imparteixen llengües estrangeres no curriculars en horari extraescolar (amazic, xinès mandarí, romanès, portuguès, àrab estàndard, rus, etc.), amb l'objectiu de fomentar la cooperació docent i de vetllar per una metodologia d'ensenyament de les llengües comuna.
- Determinar les accions d'associació amb altres centres, la mobilitat dels alumnes i la formació dels professors.
- Concretar, si escau, les actuacions derivades de plans educatius d'entorn o d'altres plans socioeducatius en què el centre s'hagi implicat.

3 Qüestions específiques sobre el tractament i l'ús de les llengües

3.1 La segona llengua estrangera

La segona llengua estrangera pot ser curricular, d'abast internacional o vinculada als orígens familiars dels alumnes estrangers.

Si el centre disposa de professors acreditats per impartir una llengua estrangera no curricular, la pot oferir com a segona llengua estrangera, prèvia autorització del Departament d'Ensenyament.

També es poden oferir llengües estrangeres no curriculars en horari lectiu en el marc de programes de professorat visitant, com en el cas del [Programa de llengua àrab i cultura marroquina](#) (LACM). Els centres interessats a participar en aquest programa cal que ho comuniquin a la direcció del seu servei territorial o a la gerència del Consorci d'Educació de Barcelona abans que finalitzi el tercer trimestre del curs. La Sub-direcció General de Llengua i Plurilingüisme, en col·laboració amb els serveis territorials i el Consorci d'Educació de Barcelona, assignarà el professorat als centres interessats atenent a criteris d'eficiència i oportunitat.

A secundària, els alumnes que cursin una segona llengua estrangera que no s'ofereixi en el centre educatiu i que ho facin en una escola oficial d'idiomes o en institucions oficials o governamentals (com ara l'Institut Goethe, l'Institut Francès, l'Institut Italià de

Cultura o l'Institut Confuci, per exemple), poden sol·licitar-ne el reconeixement. En aquests casos, l'alumne ha d'acreditar que està matriculat en un d'aquests centres i ha de comunicar, si fos el cas, l'abandonament d'aquests estudis.

Els alumnes que cursen àrab, portuguès o romanès en el marc de programes intergovernamentals en els quals participa el Departament d'Ensenyament, poden sol·licitar igualment el reconeixement d'aquests estudis com a segona llengua estrangera. En aquest cas, és el centre on s'imparteixen aquestes classes que ha d'acreditar la participació de l'alumne en aquesta activitat.

El tràmit que han de fer les famílies dels alumnes és el següent:

- a. Sol·licitar al centre el reconeixement dels estudis com a matèria optativa de segona llengua estrangera. Aquesta sol·licitud caldrà fer-la cada any.
- b. Adjuntar el comprovant de matrícula.
- c. Presentar al centre, a final de curs, el certificat o diploma de superació dels estudis expedit per l'organització responsable.

El reconeixement de la formació com a segona llengua estrangera s'ha de fer efectiu en finalitzar el curs acadèmic.

Cal fer constar, en l'expedient de l'alumne i en la columna de segona llengua estrangera, la llengua corresponent amb l'esment que està convalidada.

El reconeixement està condicionat a la valoració favorable del seguiment de l'alumne. Atès que totes aquestes possibilitats es fonamenten en el fet de simultaniejar estudis ordinaris, la sol·licitud s'ha de renovar cada curs. El reconeixement de la formació en cursos posteriors queda supeditada a l'acreditació de la superació del curs previ.

L'alumne pot cursar, si ho desitja i dins de l'horari lectiu, una altra optativa que ofereixi el centre educatiu.

3.2 La participació en programes de mobilitat internacional

Abans del 15 de gener, el centre ha d'informar els serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, el Consorci d'Educació, de l'activitat de mobilitat que durà a terme i, concretament, del tipus d'activitat, la seva vinculació amb el currículum, el lloc de l'estada, la durada i el nombre d'alumnes que hi participaran. Ha d'informar també dels professors implicats, tot indicant-ne el nom i els cognoms i el càrrec que ocupen.

Els centres han de garantir que l'alumne que marxa temporalment a l'estranger en virtut d'un projecte internacional en què participa (per exemple, [Erasmus+](#)) continua matriculat en el centre d'origen. També ha de garantir, a través de la comissió o la junta d'avaluació, i prenent en consideració els resultats d'avaluació en el centre o centres estrangers, l'avaluació de l'alumne que ha participat en una acció de mobilitat en el curs corresponent. De la mateixa manera, ha de planificar el seguiment i tutorització a distància de l'alumne, tal com estigui establert en el programa en què participa aquest alumne.

Si el centre acull alumnes estrangers en reciprocitat per la participació en un programa o projecte internacional, els ha de matricular temporalment en el centre educatiu, amb coneixement previ de l'inspector o inspectora del centre, i informar-ne els serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, el Consorci d'Educació, sempre que l'estada d'aquests alumnes comporti l'assistència regular a les classes ordinàries per un període superior a un mes.

3.2 Els suports lingüístics complementaris

3.3.1 Auxiliars de conversa en llengua estrangera

Els centres que, dins o fora de l'horari lectiu, disposen d'auxiliars de conversa d'altres països, voluntaris lingüístics, practicants de màsters universitaris internacionals o professors complementaris de llengües d'origen, han de vetllar per l'acollida adequada d'aquests professionals, perquè es coordinin amb la resta del claustre i per la coherència de les seves activitats en relació amb el projecte lingüístic del centre.

En aquest sentit, és responsabilitat de la direcció dels centres acollidors d'un auxiliar de suport lingüístic:

- a. Designar un o una docent com a persona responsable de tutoritzar les activitats de l'auxiliar de conversa.
- b. Informar el claustre i la comunitat educativa del centre de l'arribada de l'auxiliar de suport lingüístic i de les seves funcions.
- c. Assignar a l'auxiliar un horari a la seva arribada al centre. Aquest horari ha d'incloure reunions periòdiques de coordinació amb el tutor o tutora per planificar les activitats amb l'alumnat.
- d. Informar l'auxiliar sobre el funcionament del centre i els recursos disponibles.
- e. Vetllar perquè l'auxiliar de conversa estigui sempre acompanyat del seu tutor o tutora o d'un altre docent a l'aula.
- f. Facilitar l'assistència de l'auxiliar de conversa i del tutor o tutora, o un altre docent amb qui col·labori, a les reunions informatives o sessions formatives organitzades pels serveis territorials corresponents o el Consorci d'Educació de Barcelona.
- g. Lliurar a l'auxiliar un certificat signat per la direcció del centre que acrediti el temps que ha romàs en el centre i les activitats que hi ha fet.

El docent que exerceix de tutor o tutora de l'auxiliar de conversa té les responsabilitats següents:

- a. Posar-se en contacte amb l'auxiliar assignat abans de la seva arribada a Catalunya, si escau, per facilitar-li informació d'interès.
- b. Oferir-li ajuda per a la plena integració en el centre i el seu entorn, així com en els primers tràmits després de la seva arribada (recerca d'allotjament, obtenció o renovació del NIE, certificat de residència, sol·licitud d'assistència mèdica, etc.) o

altres de necessaris.

- c. Controlar l'assistència i l'horari de l'auxiliar.
- d. Informar l'equip directiu del centre de les possibles incidències.
- e. Assistir a les reunions o sessions informatives i/o formatives que organitzen els serveis territorials corresponents o el Consorci d'Educació de Barcelona.
- f. Vetllar per la bona coordinació entre l'auxiliar i el professorat amb qui col·labora.
- g. Coordinar-se amb els professors amb qui també col·labora l'auxiliar de conversa.
- h. Donar comptes de la tasca de l'auxiliar de conversa mitjançant els formularis de valoració que es puguin enviar des dels organismes que gestionen el programa: la Sub-direcció General de Cooperació Internacional i Promoció Exterior Educativa del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport i/o del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Tots els professors que incorporen en les seves classes l'auxiliar de conversa han de fer el següent:

- a. Planificar i organitzar el treball de l'auxiliar a la classe.
- b. Assistir-lo en les seves tasques.
- c. Participar en l'informe final de l'activitat.

En el supòsit que el suport lingüístic provingui d'un programa oficial en la gestió del qual intervingui el Departament d'Ensenyament i davant la detecció d'un ús irregular d'aquest recurs o no previst en el programa, el Departament es reserva el dret de retirar el suport i d'ubicar-lo en un altre centre educatiu.

Els centres que tenen concedida l'homologació del batxillerat i del baccalauréat francès (Batxibac) i/o altres programes lingüístics institucionals tenen preferència en l'assignació d'auxiliars de conversa, sempre que ho demanin dins dels terminis establerts i sempre que els recursos disponibles ho permetin.

3.3.2 L'atenció lingüística individualitzada en el primer ensenyament

Quan una família ho sol·liciti, els equips directius o els titulars dels centres han d'adoptar les mesures organitzatives pertinents per prestar l'atenció individualitzada en castellà en el primer ensenyament a què fa referència l'[article 11.4](#) de la Llei d'educació, de manera que es faci compatible la pertinença al grup classe amb l'especificitat dels aprenentatges d'aquests alumnes. El director o directora del centre ha de comunicar als serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al Consorci d'Educació les necessitats derivades de l'organització de l'atenció individualitzada en castellà en el primer ensenyament que no puguin ser ateses amb els recursos del centre.

3.3.3 L'atenció als alumnes de procedència estrangera

Correspon a cada centre preveure les mesures específiques de suport educatiu destinades a assegurar un bon acolliment dels alumnes nouvinguts, entre les quals hi ha, a partir del cicle mitjà, el recurs de l'aula d'acollida. Tenen el suport d'aquest recurs els alumnes nouvinguts de nacionalitat estrangera que s'han incorporat per primera vegada al sistema educatiu a Catalunya en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan procedeixen d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del català i s'hi han incorporat en els darrers trenta-sis mesos.

Els centres educatius disposen d'informació al web de la XTEC, a l'apartat [Alumnat nouvingut](#) i al document [Projecte de convivència. Acollida](#).

En el procés d'incorporació d'alumnes estrangers als centres educatius hi ha també alumnes d'origen estranger, no estrictament nouvinguts, que no tenen com a llengua familiar cap de les llengües oficials a Catalunya i que poden necessitar un suport lingüístic per seguir el currículum ordinari.

Algunes de les formes organitzatives que es poden posar en pràctica per dur a terme els suports lingüístics que s'inclouen dins d'aquest apartat són l'atenció individualitzada, els grups de conversa, els agrupaments flexibles i el suport dins de l'aula ordinària (especialment en els primers cursos de primària). Cal coordinar, si escau, l'aula d'acollida amb les actuacions de suport lingüístic. Podeu trobar més informació als documents de concreció i desenvolupament del currículum de l'educació infantil i primària i de l'educació secundària obligatòria.

Consideracions generals:

- És prioritària l'atenció als alumnes nouvinguts que s'han d'atendre a les aules d'acollida.
- El director o directora del centre ha de nomenar com a referent un coordinador o coordinadora de llengua, interculturalitat i cohesió social que, conjuntament amb l'equip directiu, participi en l'organització i optimització del recurs i que propiciï la coherència i la continuïtat dins del centre educatiu.
- El centre pot disposar del suport de l'assessor o assessora LIC per a les orientacions metodològiques i organitzatives.
- El pressupost del centre ha de garantir i preveure la dotació econòmica per a l'aula d'acollida.
- L'adaptació del currículum a les necessitats immediates d'aprenentatge dels alumnes nouvinguts i dels alumnes de procedència estrangera en general, quan escaigui, pot fer molt convenient l'elaboració d'un pla de suport individualitzat i l'aplicació de les mesures, actuacions i suports que s'hi ha planificat.
- L'avaluació dels processos d'aprenentatge d'aquests alumnes s'ha de dur a terme amb relació als objectius del seu pla de suport individualitzat i a les adaptacions que s'hagin fet del currículum. En els casos d'alumnes de procedència estrangera que s'incorporen al sistema educatiu a Catalunya per primera vegada durant el segon o el tercer trimestre del curs escolar i que no tenen com a llengua familiar cap de les llengües oficials a Catalunya, es pot prendre la decisió temporal de no

avaluar algunes de les àrees, a proposta de la direcció del centre i amb l'autorització de la direcció dels serveis territorials ([Ordre ENS/164/2016](#), de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació en l'educació primària).

10 Normativa d'aplicació (el tractament i l'ús de les llengües al sistema educatiu. El projecte lingüístic)

- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació: [títol III](#), del règim lingüístic del sistema educatiu de Catalunya, articles del 9 al 18 (DOGC núm. 5422, de 16.7.2009)
- [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. (DOGC núm. 7477, de 19.10.2017)
- [Decret 119/2015](#), de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària (DOGC núm. 6900, de 26.6.2015)
- [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius: article 5.1 (DOGC núm. 5686, de 5.8.2010)
- [Ordre ENS/164/2016](#), de 14 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació en l'educació primària (DOGC núm. 7148, de 23.6.2016)